

ÚSES v Konceptci strategie ochrany přírody Moravskoslezského kraje

Mgr. Jan KLEČKA

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, středisko Ostrava, klecka@ova.aopk.cz

Krajský úřad Moravskoslezského kraje, podobně jako ostatní krajské úřady v republice, si k stanovení dlouhodobé strategie své činnosti nechává zpracovat koncepční materiály. Jedním z nich je **Koncepce strategie ochrany přírody Moravskoslezského kraje**.

Cílem Koncepce strategie ochrany přírody je vytvořit ucelený přehled o stavu přírody a krajiny na území Moravskoslezského kraje, včetně přehledu všech používaných nástrojů ochrany přírody. Koncepce vychází z podrobné analýzy současného stavu a měla by srozumitelným způsobem navrhnout další nezbytné kroky k vytvoření uceleného systému ochrany přírody a krajiny v kraji. Koncepce musí reagovat na předpokládané změny veřejné správy v oblasti ochrany přírody a krajiny, vyvolané nezbytností implementace soustavy Natura 2000 dle směrnic Evropských společenství o ptácích a stanovištích. Dokument musí odpovídajícím způsobem popsat příslušnost jednotlivých orgánů ochrany přírody k jednotlivým navrhovaným opatřením, příslušnou zodpovědnost za jejich provedení, včetně vyhodnocení ekonomických dopadů.

Řešitelem úkolu je Ekotoxa Opava s.r.o., spoluřešiteli Ústav pro hospodářskou úpravu lesů, pobočka Frýdek-Místek a Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, středisko Ostrava. Více informací o připravované koncepci lze získat na adrese www.ekotoxa.cz/msk-priroda.

Problematika ÚSES je v rámci dokumentu zpracovávána v samostatné kapitole. V první, analytické fázi je zjišťován stav systému v regionu, definovány jsou obecné problémy. V dalších fázích bude kraji doporučena strategie přístupu k problematice, rámcově budou navržena řešení problémů včetně dostupných nástrojů.

Metodika

Kapitola ÚSES má část obecnou, která zahrnuje přehled platné legislativy a používanou metodiku navrhování, a část konkrétní, která se zabývá ÚSES v regionu. Vzhledem k velikosti území a různorodosti jak dostupných materiálů, tak i obecného přístupu k problematice v jednotlivých okresech byl pro analýzu situace zvolen modelový okres, konkrétně Nový Jičín. Pro jeho území byla shromážděna data vymezení ÚSES v okresním generelu, ÚPD obcí a LHP, připravuje se syntéza dat jednotlivých dotčených VÚC. Na základě vzájemného porovnání získaných dat, doplněných navíc o vymezení ÚSES z ÚTP96, a po doplnění praktických postřehů a zkušeností pracovníků státní správy i odborníků na územní plánování jsou formulovány obecné problémy vymezování ÚSES. V další etapě zpracování budou rámcově navrženy způsoby jejich řešení.

Průběžné výsledky

Dokumentace ÚSES v okrese Nový Jičín

Základním podkladem pro vymezování ÚSES v okrese se stal okresní generel v konečné podobě digitalizovaný v roce 1997. Vychází z generelů lokálních ÚSES dílčích území okresu vypracovaných v dřívějších letech a většinou převzal i původní, podle dnes platné metodiky pokud jde o parametry ne zcela správné vymezení prvků. Na hranicích okresu není vždy zajištěna další návaznost na systémy sousedících území.

Pro konečné vymezení prvků ÚSES má rozhodující význam územně plánovací dokumentace obcí. V současné době ÚSES vymezuje dokumentace 82,52 % území okresu. Úroveň zpracování ÚSES se v jednotlivých dokumentacích liší diametrálně. Hlavními důvody jsou jednak rozdílný přístup projektantů, jednak různé hluboký zájem zadavatelů, v neposlední řadě také ekonomické možnosti pořizovatele. Vedle dokumentací s podrobně zpracovanou textovou částí ÚSES a jeho samostatným výkresem existuje i opačný přístup. Časté je pak pouhé převzetí vymezení prvků z okresního generelu bez jakéhokoliv dalšího upřesnění, tedy i včetně chyb, jen obecně bývají stanoveny regulativy a často velmi stručná nebo i zcela chybějící je textová část. Návaznost vymezení na hranicích zájmového území bývá díky použití generelu převážně zajištěna.

Na lesních pozemcích je pro praxi směrodatná dokumentace lesních hospodářských plánů. V sledovaném území vycházel zpracovatel - ÚHUL, pobočka Frýdek-Místek - z okresního generelu stejně jako je tomu v územních plánech většiny obcí. Návaznost vymezení obou dokumentací je proto velmi dobrá a rozdíly ve vymezení na lesní půdě jsou především v detailním průběhu hranic jednotlivých prvků.

Vedle uvedených dokumentací byly pro některá dílčí území okresu vypracovány i plány a projekty ÚSES. Z hlediska ÚSES se jedná o cenné materiály s vysokým potenciálem praktického využití. Mnohé z nich ale nebyly v dané době realizovány a v současné době vyžadují přinejmenším aktualizaci.

Některé praktické postřehy

Obecně nejčastěji používaným podkladem při vymezení ÚSES jsou okresní genery. Způsob jejich zpracování se liší především v závislosti na době jejich zpracování a na osobě zpracovatele. V tomto druhém případě hraje roli kromě osobního zájmu také odborná orientace. Urbanisté si mnohdy neuvědomují základní stanovištní podmínky lokalit, plánovali se vzděláním přírodovědným často pomíjejí urbanistické možnosti území. Z uvedeného plyne nezbytná nutnost úzké spolupráce odborníků jednotlivých zaměření při vymezení ÚSES. Účast autorizovaného projektanta ÚSES bývá navíc problematická v přípravě územních plánů obcí, kde naráží na ekonomickou stránku věci. V některých případech pořizovatel odmítá zaplatit dalšího odborníka na zpracování ÚSES, tj. kapitoly z pohledu obce obvykle nikoliv zásadní.

Při zajišťování ÚSES na lesních pozemcích existuje problém s omezeným přístupem územních plánovačů k datům LHP. Poskytovány jsou jen dílčí informace a podklady pro zábor a potenciálně tak může docházet ke konfliktům vymezení prvků. Realizace ÚSES bývá v konfliktu v porostech s holosečnou obnovou a v nižších polohách se smrkovým hospodařením. Lze také očekávat problémy s dočasností vymezení prvků - z pohledu vlastníka lesa je výhodné začlenit pozemky do ÚSES z důvodu **daňového zvýhodnění** a s dosaženým věkem obmýtí usilovat o jeho vyjmutí. Pro lesnictví, ale i pro obecnou realizaci ÚSES, je problém získávání sadebního materiálu místní proveniencí. Zatím je možné jen u sazenic lesních dřevin (osvědčení o původu). U druhů hospodářsky neužívaných dřevin je často problémem i samotné získání sadebního materiálu. S druhovým složením prvků ÚSES, ale i s jejich strukturou obecně souvisí i neměnnost jejich vymezení v čase. Obecně častým jevem jsou úpravy hranic, případně průběhu v závislosti na okamžitých požadavcích na území. V důsledku pak realizace nových prvků i snaha o dosažení přírodě blízké struktury v nich ztrácí smysl.

ÚSES je zohledňován v pozemkových úpravách. Na území kraje jde především o úpravy dílčí, komplexní jsou prováděny jen sporadicky. I když pozemkové úpravy vycházejí z územně plánovací dokumentace, je vzájemná komunikace zpracovatelů těchto dokumentací minimální. Potenciál řešení území pozemkovými úpravami je tak zbytečně omezen.

Nedostatečně je otázka ÚSES vyřešena ze strany státu. Nedokonalé je metodické a legislativní zajištění, ne zcela jasné jsou kompetence jednotlivých orgánů, ne vždy jsou k dispozici nástroje k prosazení zájmů ochrany přírody, prakticky neexistuje motivace obcí.

Závěr

Na základě analýzy současného stavu vymezení ÚSES v regionu bylo možno o problematice získat poměrně přesnou představu. Existuje řada dílčích více či méně závažných problémů, přesto za hlavní lze považovat obecně nedostatečné pochopení a především přijetí myšlenky ÚSES odbornou veřejností a prakticky naprostou neznalost veřejnosti laické. K dořešení legislativních, ekonomických, případně přírodovědných aj. otázek chybí vážná společenská objednávka.

Přesto že krajské úřady nemohou postihnout celou šíři existujících problémů mohou mít krajské koncepce strategie ochrany přírody na budoucí existenci ÚSES významný vliv. Jednak lze v rámci jejich zpracování získat ucelenou představu o stavu vymezení systému v regionu, ale především se zde otvírá jedinečná příležitost k nasměrování dalšího vývoje myšlenky ÚSES a jejího uplatnění v praxi. Alespoň podle zkušeností z MS kraje jsou pracovníci státní správy v situaci nově ustanoveného orgánu maximálně přístupní názorům odborníků a nové přístupy tak lze prosadit snáze než v zaběhaných kolejkách úřadu s tradicí. Aktivní účast zainteresovaných odborných subjektů při řešení takového úkolu je jednou z možností jak přístup k ÚSES v České republice změnit k lepšímu.